

Republika Srbija
MINISTARSTVO PROSVJETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA
ZAVOD ZA VREDNOVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA I ODGOJA

PROBNI ZAVRŠNI ISPIT

školska 2017/2018. godina

TEST

BOSANSKI JEZIK

UPUTSTVO ZA RAD

- Test sadrži **20 zadataka** koje treba riješiti za **120 minuta**.
- Svaki zadatak pažljivo pročitaj, razmisli o tome šta se u zadatku traži i o načinu na koji treba da ga riješiš (zaokruživanje, povezivanje, podvlačenje, dopisivanje i drugo).
- Piši čitko, latiničnim slovima, vodeći računa da tvoji odgovori budu razumljivi, gramatički i pravopisno ispravni.
- Kada rješavaš zadatke u kojima se od tebe očekuje da nešto dopišeš, uvijek koristi pune nazive; skraćenice nisu dozvoljene (npr. treba napisati imenica, a ne im. ili lokativ, a ne lok. i slično).
- Popuni test hemijskom olovkom (tokom rada možeš da koristiš grafitnu olovku i gumicu).
- Odgovori napisani **hemijskom olovkom** ne smiju se precrtavati niti ispravljati.
- Odgovor koji je napisan samo grafitnom olovkom neće biti priznat.
- U kvadrat koji se nalazi sa desne strane zadatka nemoj ništa upisivati. To je prostor u koji će pregledači upisati broj bodova. Na ovoj i posljednjoj strani također nemoj ništa upisivati.
- Ako završiš ranije, predaj test i tiho izađi da ne bi ometao rad drugih.

Želimo ti mnogo uspjeha u radu!

* Тестове, као ни делове тестова, није дозвољено јавно објављивати без претходне сагласности Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

1. Zaokruži slova ispred riječi u kojima su pravilno upotrijebljeni refleksi glasa *jat* (-ije, -je).

a) strjela

b) svjeska

c) rijeka

d) sjever

2. Podvučenic riječima u datoj rečenici odredi gramatičke kategorije (rod, broj i padež).

Odgovore upiši u prazna polja u tabeli.

Pripazi, sinko, grad je dušmanin. Ne idi sredinom džade, satrće te štogod, ama, nemoj ni plaho uz kraj – da te, boj se, ne udari nešto s krova, nego hajde 'nako, 'nako...

Riječi	Padež	Rod	Broj
sinko			
grad			
sredinom			
s krova			

3. Poređaj sljedeće riječi tako što ćeš ispred riječi sa desne strane dopisati broj koji odgovara broju riječi sa lijeve strane. Vodi računa da odabranim redoslijedom dobiješ sinonimne parove.

1. brz _____ žaliti

2. brzoplet _____ brdo

3. sreća _____ radost

4. suton _____ osjećajan

5. brijeg _____ nepromišljen

6. emotivan _____ predvečerje

7. tugovati _____ hitar

4. Pred tobom se nalaze dvije kolone. U prvoj koloni su književne vrste, a u drugoj elementi koji su svojstveni za te vrste. Poveži ih tako da određena književna vrsta bude povezana sa elementima koji je karakterišu.

1. epska pjesma a. ljubavna čežnja, obavezni dijalog, gradski ambijent

2. balada b. sretan završetak i iznenadni preokret

3. sevdalinka c. junački podvizi, fabula i hiperbola

4. romansa d. tragičan završetak i razvijena fabula

5. Pažljivo pročitaj stihove. Obrati pažnju na stilsku figuru koja je prikazana u podvučenim dijelovima.

Ima jedna modra rijeka
 Široka je, duboka je
 Sto godina široka je
 Tisuć ljeta duboka jest
 O duljini i ne sanjaj
 Tma i tmuša neprebolna
 Ima jedna modra rijeka
 Ima jedna modra rijeka
 Valja nama preko rijeke

Kako se zove stilaska figura kojom se ističe preneseno značenje i izražava skraćeno poređenje?

_____

6. Pred tobom se nalazi jedan kraći odlomak iz narodne balade *Smrt Omera i Merime*. Pažljivo ga pročitaj i odgovori na zahtjev ispod teksta.

Opazi ih jedna mala straža,
 mala straža, Omerova majka;
 pa besjedi Omerova majka:
 „Mili sine, Omer', momče mlado,
 ti ne ljubi Merime djevojke!
 Ljepšom će te oženiti majka –
 l'jepom Fatom novoga serdara.
 Još je Fata od roda bogata
 i tebe će potpomoći blagom.“

Pročitaj i zaokruži slovo ispred tačne tvrdnje.

- a) Omerovoj majci je bitna sreća mladog Omera. Ona se zalaže za ljubav, bez obzira na razlike.
 b) Majka se protivi Omerovoj i Meriminoj ljubavi. Ona želi da sina oženi djevojkom iz bogate porodice, bez obzira na njegova osjećanja.
 c) Majka se ne miješa u Omerovu odluku i poštuje njegova osjećanja.

7. Tekst koji slijedi prepisi pisanim slovima ćirilice.

Čaršija nije pripisala na sebe. Sve je bilo zamrlo i opustjelo, čak i kahve, koje su uglavnom bile pune. Svi su sa velikom zebnjom iščekivali ono što će sigurno uslijediti. Dušman je dolazio izdaleka. Najgore od svega su bila razne priče i nagađanja. Nije se znalo da li su Nijemci ljudi ili aždahe.

_____

_____

_____

8. Pored svakog primjera iz navedenih književnih djela napiši kom književnom rodu pripada (epici, lirici ili drami)

a)

„Đul miriše, mila moja majko,
đul miriše oko našeg dvora:
čini mi se – Omerova duša.“

Smrt Omera i Merime

b)

ZLATICA: Prolazila sam, slučajno... i kažem sebi, hajde da jednom vidiš i to čudo na čemu ban sjedi, na čemu li ban leži.

DIJAK: Stolica, kao i svaka druga, ništa bolja od one iz tvoje hiže... ali tvrđa i žuljavija.

ZLATICA: Ne izgleda mi tako, liči mi na kraljevski prijesto.

DIJAK: Kad je bolje zagledaš i upoznaš, shvatiš da nije velika sreća da budeš u njoj, ni blizu nje, pored.

ZLATICA: A zašto, onda, svi žude koji je nemaju? I zašto je svi čuvaju koji je imaju?

Kulin ban, Zlatko Topčić

c)

Nad pitomim krajem
anđeo mira širi lahka krila
i lahor pirka, k'o da sitnom cvijeću
mistične priče šapće večer mila.

Bosna žubori, Musa Ćazim Ćatić

9. Pročitaj kraći tekst o gazelima i odgovori na zahtjev ispod teksta.

Gazel ili gazela je vrsta lirske pjesme koja je nastala u arapskoj poeziji, ali su je u XIII i XIV vijeku proslavili perzijski pjesnici Sadi i Hafiz. Pjesma se sastojala od pet do petnaest distiha (strofa od po dva stiha) s istom rimom provedenom kroz sve distihe. Ova pjesnička vrsta kasnije je prodrila u tursku književnost, ali je bitno promijenila svoj oblik. Ton u gazelima je smiren, gotovo idiličan. Putem arapske poezije gazel prodire i u Španiju, gdje je ova pjesma dobila oblik španske narodne pjesme.

Zaokruži slovo ispred netačnih odgovora.

- a) Gazel ili gazela je vrsta lirske pjesme koja je nastala u arapskoj poeziji, ali su je u XIII i XIV vijeku proslavili perzijski pjesnici Sadi i Hafiz.
- b) Rima nije provedena kroz sve distihe u gazelima.
- c) Gazeli su preko arapske poezije prodrli do Španije.
- d) Distih nije uvijek strofa od dva stiha.

10. Upiši odgovarajući broj ispred suglasnika, vodeći računa o podjeli po mjestu izgovora.

1. USNENI	__ K, G, H
2. ZUBNI	__ V, F
3. PREDNJONEPČANI	__ C, Z, S, D, T
4. NADZUBNI	__ R, L, N
5. ZADNJONEPČANI	__ Č, Đ, Ž, DŽ, NJ, Ć, LJ, J, Š
6. USNENOZUBNI	__ B, P, M

11. Poštujući pravopisna pravila o rastavljanju riječi na kraju reda, upiši T pored primjera za koji smatraš da je pravopisno ispravan, odnosno N pored primjera za koji smatraš da je netačan.

Primjer	T	N
zak- asniti		
raspra- viti		
bra- tski		
Kurban- bajram		

12. Prepoznaj i imenuj glagolski oblik. Odredi u kom se licu nalazi.

U jedan dječiji dom dovedoše novog dječaka koji reče upravnici da se zove Niko-i-Ništa. Bio je vaših godina, nešto mlađi od Adija i nešto stariji od Farija. Sve domaće iznenadi njegovo ime, ali od svega više iznenadi ih njegovo ponašanje, njegovo držanje.

Glagolski oblik: _____

dovedoše _____, reče _____, iznenadi _____

- 13.** Pročitaj odlomak iz putopisa *Grad zelene brade* Zuke Džumhura i odgovori na zahtjev ispod teksta.

Davno je pojeo svoje kapetanske čakšire s lampasima. Jutros mu pred otvorenim gradskim kapijama presvisnu nekoliko posljednjih vojnika žutih kao takiše.

(... rodio se bezimen, nekršten, neturčen... kao pastirska varda na obali zelene rijeke čudnog romanskog imena... hiljadu četiri stotine četrdeset četvrte prvi put ga spomenuše, na dnu stare povelje; Počitelj – tvrđi grad na Neretvi... Čuvala ga je mađarska posada, jedna kula i jedan ugarsko-hrvatski kralj...).

Jeza je prošla rebrima dotrajalih kostura, starih čardaka i bastiona i procvala u izlokanoj kaldrmi njegovih mrtvih sokaka.

(... dvadeset sedam godina utvrđivanja, dubrovačkih zlatnika, Matije Korvina i mađarskih oklopnika... nadživje sijedog Hercega Stjepana... završi svoju kršćansku biografiju i predade se humskom vojvodi i arnautskim čaušima poslije kratke opsade... zadržao staro ime i dobio novi čin...). U tamnom viru Neretve, pod vrbama, udavio je odavno obje kazaljke sa crnog brojčanika svoje stare Sahat-kule. Potonule su brzo i lahko, kao dvije odsječene ruke vremena. (... mijenjao je zastave, posade i molitve na svojim kulama... zavijao čalme i turbane, vodio vojske, dizao bedeme, hareme i šedrvane... opisivao se tavijama, topovima, kumbarama, kapetanskim dimiskijama i tepsijama baklava i pilava... zidao dizdarske konake... i stajao prema Gabeli i Veneciji na mrtvoj straži jedne mrtve carevine... general Filipović prođe Bosnom... Jovanović – Hercegovinom.)

Protumači podvučeni dio teksta? Pokušaj da ga dovedeš u vezu sa historijskim događanjima.

- 14.** Pročitaj sljedeći tekst.

Među lirskim vrstama bošnjačke usmene književnosti posebno se izdvaja ljubavna pjesma nastala u atmosferi urbanog gradskog života, na trgovima i čaršijama. Ona u sebi čuva trag o ljepoti djevojaka, momaka i osobenostima gradskih sredina. Prvenstveno je ljubavna pjesma, u kojoj dominira osjećanje čežnje i ljubavne patnje zbog neostvarene ljubavi, koja je iz nekog razloga naišla na prepreku.

Koja književna vrsta je predstavljena u ovom kratkom tekstu? Zaokruži slovo ispred tačnog odgovora.

- a) narodna balada
- b) sevdalinka
- c) krajišnica

15. Pročitaj odlomak iz teksta *Hrt Ćamila Sijarića*.

Bio je bijel. Dlake kratke toliko da se činilo da je go. I po tome je – po golotinji, od svega što se vratima i vratnicama pred kućom njegovog gospodara zatvaralo, on jedini bio kako kakav ljuti siromah: bez gunja, bez runa, bez kočeti. I sve čime se pokrivalo, i to samo dio svoje glave, bile su njegove duge i tanke uši, gotovo providne, oborene dolje: dizao ih je samo kada trči – i to ne uvis, nego duž vrata. I tada se činilo da ušiju i nema. A ono što se najviše kod tog golog stvorenja isticalo bile su oči: bile su mu crne, a iznad njih, za čudo, crne obrve, iako je je sav bio bijel. Tim crnim, krupnim i ponekad kao staklo sjajnim očima gledao je mudro kao kakav starac. Nisu to bile gladne pseće oči stvorene da ištu: bile su stvorene da gledaju, a na svijetu se ima šta gledati. S toga se kad čučne na svoje stražnje noge, a na prednje visoko osloni, činilo se da je na nekakvom svom prijestolu, sa kojeg upravo svojim gledanjem ne ište nego daje. Leđa su mu tada jedna kosa ravan, koja odozdo, od repa do zemlje ide gore prema glavi, sve više i više kao da bi ka nebu, na kojem, a najviše noću, i inače idu oči hrtova.

U nekoliko gramatički i pravopisno napisanih rečenica iznesi svoj stav o portretu psa koji je dat u odlomku.

- 16.** Pažljivo pročitaj navedeni odlomak iz romana *Starac i more*. Na linijama ispod odlomka u nekoliko jasnih, razumljivih i pravopisno ispravnih rečenica iskaži šta zapazaš o odnosu dječaka i starca.

„Kako si spavao?“, zapita dječak. Sada je čilo koraćao, mada mu je još bilo teško da se sasvim rasani.

„Vrlo dobro, Manoline“, reče starac.

„Danas sam tako siguran u sebe.“

„I ja sam“, odgovori dječak.

„Sada treba da donesem tvoje i svoje sardine, pa i tvoj svježi mamac. Onaj moj nosi sam naš pribor. On ne želi da mu ga bilo ko nosi.“

„Ja sam drukčiji“, reče starac.

„Dozvolio sam ti da nosiš stvari kad si imao pet godina.“

„Da, znam“, reče dječak. „Vraćam se odmah. Popij još jednu kafu. Ovdje uživamo kredit.“

On ode bosonog preko koralnog stijenja do ledinice gdje su čuvani mamci. Starac je pio kafu polahko. To je bilo sve što će okusiti cijeloga tog dana i bio je svjestan da je mora popiti. Odavno već nije mario za jelo i nikada nije ništa nosio sa sobom. Imao je bocu vode u pramcu malog čamca i to bješe sve što mu je trebalo za cio dan. Mladić se vratio sa sardinama i sa oba mamca zamotana u novine i oni pođoše niz stazu prema čamcu; osjećali su šljunak pod nogama, a onda podigoše čamac i otisnuše ga u vodu.

„Srećno stari.“

„Srećno“, reče starac.

- 17.** Dopiši odgovarajuće riječi tako da dobiješ:

a) Sinonime   BALKON – _____   KUĆA – _____

b) Antonime   LJUBAV – _____   BOLEST – _____

18. Pokušaj objasniti tvorbu perfekta (1.). Tvorbu perfekta objasni na sopstvenom primjeru (2.).

1. _____ + _____ = Perfekt

2. _____ + _____ = _____

19. Zaokruži slova ispred tačnih tvrdnji.

1. Divanska književnost je nastala na temeljima islama i sufizma u okviru književnosti na orijentalnim jezicima.
2. Gazel je vrsta ljubavne pjesme u divanskoj književnosti.
3. Književnost na orijentalnim jezicima nastaje na bosanskome jeziku.
4. Kasida, kao književna vrsta, postoji u književnosti na orijentalnim jezicima i alhamijado književnosti.

20. Pažljivo pročitaj naredne odlomke. Odgovori na zahtjeve ispod teksta.

a) „Te noći dugo nisam zaspao. Gledao sam u bijelu kocku plafona, po kojoj su titrali prugasti odsjaji što su ih pravili uski otvori šalona, ulična svjetiljka i vjetar. Bio sam pun neizvjesnosti i potajnog straha: kako li će izgledati naš novi grad? Te noći sam, prije no što me san savladao, u svojoj maloj i neukoj pameti konstruisao do najsitnijih detalja izgled naše nove kuće, dvorišta i okoline. Bio sam u toj mjeri oduševljen slikom novog života da sam potpuno zaboravio da je to samo nestvaran i loman predio moje mašte.“

b) „A taj sobičak skoro da ničemu nije služio. Bio je toliko mali da je u njeg' moglo stati najviše dvije-tri osobe. Sasvim skromnog izgleda i sadržaja, bio je uvijek okupan svjetlošću, koja je kroz jedini pendžer dopirala iz prostrane bašče prema kojoj je bio okrenut. Pored malog mindera, koji je bio prislonjen uz pendžer, i malog stočića, u sobi se jedino još nalazila sićušna furuna sa sulendarima. Vehbija je tu često volio da boravi, naročito u proljeće, kada bi po bašči rascvjetalo cvijeće, a opojni mirisi se razlili svud po sobi. To ga je činilo sretnim. Znao bi sahati i sahati da provede u njoj, šutke i utonuo u misli.“

Zaokruži slovo ispred odlomka u kojem prepoznaješ dijelove sugestivnog pripovijedanja, a potom podvuci dio teksta koji potvrđuje tvoje tvrdnje.

Rezultat na testu iz bosanskoga jezika

Napomena: Učenici NE popunjavaju ovu stranu!

Ukupan rezultat na testu
(od 0 do 20)

		,	
--	--	---	--

Komisija:

1. _____

2. _____

3. _____

Kontrolor:

4. _____

Rezultat na nivou zadatka

Broj zadatka	Nepopunjeni	0 bodova	0,5 bodova	1 bod
1.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐

Upišite ✘ na odgovarajuće mjesto.

Škola	
Mjesto	
Prezime i ime učenika	